

**Oświadczenie złożone przez senatorów
Zdzisława Pupę, Marka Pęka, Roberta Mamętowa,
Jerzego Chróścikowskiego, Macieja Łuczaka, Alicję Zając,
Józefa Łyczaka, Andrzeja Pajaka i Przemysława Błaszczyka
na 55. posiedzeniu Senatu
w dniu 15 grudnia 2022 r.**

Oświadczenie skierowane do minister klimatu i środowiska Anny Moskwy

Na podstawie obserwacji oraz prowadzonego monitoringu wilka (*Canis lupus*) w Polsce stwierdzono, że jego liczebność oraz zasięg występowania od 2006 r. systematycznie wzrastają. Zasiadła on większość regionów geograficznych kraju, w tym siedliska polne, a nawet tereny zurbanizowane. Szacuje się, że na koniec 2019 r. w Polsce żyły 3 tysiące 222 wilki, z czego 1/3, tj. 1 tysięcy 80 osobników, na terenie województwa podkarpackiego.

Celem ścisłej ochrony wilka było odtworzenie populacji tego gatunku w historycznym zasięgu oraz przywrócenie jego ekologicznej roli w środowisku. Wilk nie jest już gatunkiem zagrożonym, stąd jego ochrona powinna być oparta na świadomej akceptacji społecznej. Negatywnym skutkiem wzrostu liczby tych drapieżników jest zmniejszający się dystans wobec człowieka, co z kolei wpływa na występowanie zdarzeń niebezpiecznych z udziałem wilków, także w okolicach zaludnionych. Powstające sytuacje konfliktowe nie są akceptowane przez społeczności lokalne, w tym właściciele zwierząt gospodarskich, którzy obawiają się o swoje bezpieczeństwo oraz ponoszą straty na skutek ataków wilków na zwierzęta hodowlane i domowe. Liczba zgłoszonych do RDOŚ w Rzeszowie zdarzeń z udziałem wilków w latach 2016–2022 definiowanych jako konfliktowe, obejmujących zabite psy nierasowe przy domach, pojawianie się wilków między zabudowaniami, zbliżanie się drapieżników do ludzi itp., wynosi 352. Oszacowano też 1 tysięcy 71 szkód spowodowanych przez te drapieżniki. Funkcjonujące legalne środki i procedury zapobiegania tego typu sytuacjom konfliktowym z udziałem wilka wydają się w zaistniałej sytuacji często mało efektywne i wymagają nowego i szerszego spojrzenia na gospodarowanie tym gatunkiem z uwzględnieniem lokalnych warunków siedliskowych, tym bardziej że w nowoczesnej ekologii przyjmuje się założenie: dopóki relacje z dzikimi zwierzętami są akceptowane przez ludzi, dopóty zwierząt nie jest za dużo.

Na podstawie informacji otrzymywanych z wielu podkarpackich gmin można przyjąć, że społeczny poziom akceptacji wilka jest bardzo niski, wręcz krytyczny. Pojawianie się wilków w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej może również zwiększać prawdopodobieństwo wystąpienia hybryd wilka i psa domowego, co da początek watahom mieszańcowym, a to z kolei spowoduje wystąpienie zagrożenia dla czystości populacji wilka w Polsce. Dlatego racjonalnym działaniem będzie opracowanie nowej strategii ochrony wilka uwzględniającej elastyczne zarządzanie jego populacją (odejście od wymuszonej prawnie ochrony ścisłej) przy akceptacji społecznej, głównie mieszkańców miejscowości, w których regularnie dochodzi do zdarzeń konfliktowych z udziałem tego drapieżnika.

Zwracamy się o odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy planowane jest rozpoczęcie prac nad nową strategią ochrony wilka uwzględniającą elastyczne zarządzanie jego populacją?

Uzasadnienie. Skuteczna ochrona wilka powinna odejść od idealistycznego modelu współistnienia drapieżników z ludźmi opartego na ochronie ścisłej jako nienaruszalnym fundamencie ochrony przyrody, co wpłynie m.in. na większą akceptację tego gatunku w środowisku wiejskim.

2. Czy planowane są zmiany w ustawie o ochronie przyrody (art. 126 ust. 2) w zakresie odpowiedzialności Skarbu Państwa za utracone korzyści w wyniku szkód spowodowanych przez wilki w hodowlach zwierząt gospodarskich?

Uzasadnienie. Wycena powstałej szkody dotyczy wyłącznie stanu rzeczywistego: ceny zwierzęcia w chwili wystąpienia zdarzenia, czyli śmierci zwierzęcia hodowlanego na skutek ataku wilka. Utracony zysk stanowią jednak korzyści, które poszkodowany z dużym stopniem prawdopodobieństwa uzyskałby, gdyby szkoda nie miała miejsca, np. zabite cielę nie powiększy stada krów, nie będzie użytkowane mlecznie i nie wyda potomstwa. Są to straty ekonomiczno-społeczne, które negatywnie wpływają na postrzeganie wilków oraz polityki państwa przez mieszkańców wsi.

3. Czy w związku z atakami wilków na psy planowana jest zmiana przepisów w zakresie możliwości uzy-

skania odszkodowania przez właścicieli zabitych psów nierasowych?

Uzasadnienie. W myśl obowiązujących przepisów psy nierasowe nie mogą być wprowadzane do obrotu handlowego, stąd nie posiadają wartości materialnej, co decyduje o niemożności ustalenia ceny utraconego psa nierasowego. Zwrot kosztów dotyczy wyłącznie udokumentowanego leczenia takiego psa lub utylizacji jego szczątków. Jednak dla właścicieli psy nierasowe przedstawiają wartość materialną, co związane jest z ich utrzymaniem, pielęgnacją, opieką weterynaryjną, oraz wartość użyteczną i emocjonalną.

4. Czy brane jest pod uwagę uproszczenie zasad i skrócenie czasu na uzyskanie zezwolenia na odstrzał wilków problemowych, pojawiających się regularnie w zabudowie mieszkaniowej?

Uzasadnienie. Zezwolenie na odstępstwo od zakazu zabijania wilków wydawane jest po jednoczesnym spełnieniu takich wymogów, jak: brak możliwości rozwiązań alternatywnych, brak szkodliwości dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków, a także wystąpieniem jednej z przesłanek indywidualnych.

5. Czy rozważana jest koncepcja wsparcia finansowego z budżetu państwa (w postaci dotacji celowej) dla gmin na działania zmierzające do likwidacji zagrożeń stwarzanych przez konfliktowe drapieżniki chronione?

Uzasadnienie. Podjęcie działań profilaktycznych likwidujących zagrożenia stwarzane przez konfliktowe drapieżniki chronione, w tym wilki, często wymaga poniesienia znacznych kosztów obciążających budżety gmin, co wpływa tym samym na zmniejszenie akceptacji społeczności lokalnych dla tych gatunków zwierząt.

Zdzisław Pupa
Marek Pęk
Robert Mamątow
Jerzy Chróścikowski
Maciej Łuczak
Alicja Zająć
Józef Łyczak
Andrzej Pająk
Przemysław Błaszczuk